

Strategisch Meerjarenplan 2019-2022

ASKV / Steunpunt Vluchtelingen

Strategisch Meerjarenplan 2019-2022

Inleiding	5
Identiteit van het ASKV: Visie, Missie, Waarden	6
Analyse van de Organisatie en haar Omgeving	8
Beoogde Positie in 2022	12
Strategische Keuzes	14
Inrichting van de Interne Organisatie	26
<i>Bijlage 1</i>	28
<i>Bijlage 2</i>	30

Inleiding

Dit strategisch plan is tot stand gekomen in de periode juni-oktober 2018. Het is geschreven door Chris Keulemans, in opdracht van het ASKV, en mogelijk gemaakt is met een financiële bijdrage van Adessium Foundation. Er zijn gesprekken gevoerd met 49 mensen, zowel binnen als buiten het ASKV. Vrijwilligers en betaalde medewerkers van het ASKV, evenals het bestuur, zijn op verschillende manieren geraadpleegd. Dit strategisch plan dient als leidraad voor het ASKV in de periode 2019-2022.

Een meerjarenplan over de periode 2019-2022 geeft in het ideale geval aan waar de organisatie over vier jaar wil staan. Alles wat daaraan vooraf gaat moet zich richten op die horizon. Het meerjarenplan biedt onderweg sturing, criteria bij keuzes, zakelijke doelstellingen en organisatorische stappen.

Dat zal ook hier zoveel mogelijk het geval zijn. Maar tegelijk is datgene waar het ASKV om draait, het bestaan van ongedocumenteerden in Amsterdam en Nederland, per definitie onvoorspelbaar. Politiek gezien staan de regering in Den Haag en het nieuwe college in Amsterdam op dit onderwerp absoluut niet op één lijn. Vluchtelingenbewegingen kunnen, vanwege nieuw Europees beleid of de toename van oorlogen of ecologische rampen elders in de wereld, zorgen voor een toename van ongedocumenteerden. Het meerjarenplan van het ASKV zal dus flexibel genoeg moeten zijn om in te kunnen

spelen op drastische veranderingen onderweg. Een uitbreiding van de activiteiten moet mogelijk blijven. Het afstoten van activiteiten ook. De organisatie zelf moet sterk genoeg zijn om de ambities waar te maken, maar niet zo zwaar dat ze in tijden van schaarste of overvraag bezwijkt.

Deze flexibiliteit spreekt ook uit de keuzes die het ASKV de komende jaren wil maken. Dit steunpunt voor vluchtelingen komt al dertig jaar sterker uit elke storm. Er is steeds meer kennis opgebouwd, vastgelegd en doorgegeven. De opstelling is altijd principieel maar niet compromisloos. De mentale erfenis van de platte organisatie uit de beginjaren garandeert dat. De dagelijkse hulpverlening blijft het hart van de zaak. Die constanten zullen, op welke veranderingen de organisatie gaandeweg ook bedacht moet zijn, de komende jaren de basis vormen voor ons werk.

Ieder mens heeft dezelfde basisrechten, zoals onderdak, middelen voor levensonderhoud en gezondheidszorg. Bovendien heeft iedereen het recht op zelfbeschikking en de mogelijkheid om talenten en vaardigheden te ontplooiën. Het ASKV wil een volwaardig bestaan voor alle vluchtelingen in Nederland, ook als zij (nog) niet over een verblijfsvergunning beschikken.

Identiteit van het ASKV Visie, Missie en Waarden

Missie

Veranderen door Doen is ons motto: door pragmatisch problemen aan te pakken laten we zien dat het anders kan. Het ASKV ondersteunt (met name) uitgeprocedeerde asielzoekers in Nederland op sociaal, materieel en juridisch gebied. Naast juridische en maatschappelijke hulpverlening en huisvesting werkt het ASKV aan een structurele verbetering van hun positie door campagnes, onderzoek, lobby en acties. Alle activiteiten van het ASKV staan in dienst van onze missie.

Praktijk

De kerntaak van het ASKV is het bieden van juridische en maatschappelijke hulpverlening aan uitgeprocedeerde asielzoekers, voor wie in Nederland nauwelijks voorzieningen bestaan. Naast die directe hulpverlening heeft het ASKV in de loop van de jaren verschillende projecten ontwikkeld om de impact en effectiviteit van ons werk te versterken. Daarbij handelen wij altijd vanuit de dagelijkse werkelijkheid van ongedocumenteerden in Amsterdam. De activiteiten worden allemaal ontwikkeld vanuit wat we in de praktijk leren over de noden van onze cliënten. Bij de nieuw ontwikkelde activiteiten werkt het ASKV nauw samen met de voor elk project relevante partners in het veld, zoals (medische) hulpverleners, gemeenten, overheidsinstellingen, advocaten, opleidingsinstituten en andere maatschappelijke organisaties.

Voor ongedocumenteerde vluchtelingen die niet terug kunnen of durven keren, bestaan in Nederland nauwelijks voorzieningen en hun bestaan in de marge maakt hen kwetsbaar voor uitbuiting of misbruik. Het ASKV steunt deze doelgroep al ruim dertig jaar en toont al jaren aan dat – met behulp van zorgvuldige dossieranalyse en contacten met betrokken advocaten – verrassend veel mogelijk is in de zaken van zogenaamde ‘uitgeprocedeerden’. Onze hulpverlening maakt een eind aan een precair bestaan in de illegaliteit en stelt mensen in staat te werken aan hun toekomst.

Doelgroep

Het ASKV concentreert zich in de eerste plaats op uitgeprocedeerde en/of ongedocumenteerde asielzoekers. Met name de juridische hulpverlening en het MOO maken bij het aannemen van cliënten onderscheid naar herkomst uit asiellanden en het juridische perspectief. Daarnaast bieden we de activeringstrajecten, maatschappelijke hulpverlening en Nederlandse les aan verschillende mensen.

In de komende jaren zou deze groep kunnen groeien. Zeker als het ASKV een rol gaat spelen in de gemeentelijke opvang en begeleiding, en in de toekomst in de Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LVV's), waarin de financierende overheid verwacht dat bijvoorbeeld ook ongedocumenteerde arbeidsmigranten uit landen als Polen, Marokko of Suriname een plek krijgen. Ook de voorgenomen verharding van het Europese asielbeleid, waarbij mensen alleen asiel kunnen aanvragen bij hotspots buiten de EU, kan ertoe leiden dat er meer mensen zonder juridisch perspectief bij het ASKV aankloppen.

Als deze ontwikkelingen zich voortzetten, gaat het ASKV onderzoeken óf, en zo ja, hoe het de ondersteuning moet uitbreiden naar een bredere groep van economische migranten zonder de juiste papieren.

Een humaan asiel- en immigratiebeleid

Terwijl het ASKV op alle fronten zijn werk zo goed mogelijk uitvoert, probeert het zichzelf overbodig te maken door een humaan asielbeleid te bewerkstelligen. Wat we zien in de praktijk geeft ons recht van spreken. Het verhaal dat we uitdragen is groter dan het gebied waarin we dagelijks werken. We geven commentaar, voeren campagne en dringen aan op verbeteringen. Juist omdat we zien hoe het huidige, steeds restrictiever beleid ervoor zorgt dat te veel vluchtelingen ten onrechte in een nauwelijks menswaardig bestaan terechtkomen, verstoken van de basisrechten die ieder mens verdient. Dus kaarten we aan waar het systeem feilen vertoont, om te voorkomen dat deze mensen in aantal gaan toenemen. We doen aanbevelingen, maar waken ervoor medeplichtig te raken aan nieuw beleid om ons recht op weerspraak niet te verliezen.

Analyse van de Organisatie en haar Omgeving

De gevoerde gesprekken met 49 mensen van binnen en buiten het ASKV begonnen met de vraag:

"Verwachten we in de komende jaren een toename van het aantal ongedocumenteerden in Amsterdam en Nederland?"

Sommige gesprekspartners zeggen dat het aantal ongedocumenteerden gaat toenemen als:

- nieuwe oorlogen en klimaatveranderingen maken dat steeds meer mensen vluchten en eenmaal hier tussen wal en schip raken als de toegang tot legaal verblijf niet wordt versoepeld
- het overheidsbeleid van uitsluiting ze niet tegenhoudt om hier te komen, maar hen wel veroordeelt tot een miserabel leven in de marge
- het politiek en publiek draagvlak verder afneemt
- de onzorgvuldigheid bij eerste en nader gehoor van de IND toeneemt en rechtsbijstand moeilijker te organiseren / betalen wordt
- het rijk alleen Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LVV's) financiert die 'meewerken aan terugkeer' als voorwaarde stellen
- de voorwaarde van regiobinding (voor toegang tot opvang) ervoor zorgt dat ongedocumenteerden nog meer naar de grote steden trekken
- meer gezinnen met kinderen de gezinslocaties verlaten, uit angst voor gedwongen terugkeer
- meer mensen zonder papieren op straat belanden omdat ze niet terug kunnen of willen (schulden bij mensensmokkelaars, familie die van ze afhankelijk is, geen perspectief bij terugkeer), zoals:
 - Eritreeërs met Dublin-claim wanneer het land veilig wordt verklaard
 - Afghanen uit regio's die veilig worden verklaard
 - Syriërs die hun tijdelijke verblijfsvergunning verliezen als bepaald wordt dat de oorlog voorbij is

Sommigen zeggen dat er minder ongedocumenteerden zullen zijn als:

- de EU soepeler omgaat met arbeidsmigratie
- er een Europees netwerk ontstaat van sanctuary cities, die onderling ongedocumenteerden kunnen uitwisselen en opvangen, in het kader van *burden sharing*
- de Dublin-claim vervalt

- de EU processing centres opzet aan de buitengrenzen en de mensen die daar doorheen komen dus meteen in bezit zijn van een status
- het veld dat werk maakt van opvang en begeleiding effectief campagne voert bij publiek en politiek om zichtbaar te maken hoeveel mensen buiten het systeem vallen en dus hun basisrechten verliezen

De organisatie

Het ASKV is in de loop van ruim dertig jaar uitgegroeid van een activistische club die noodhulp verleende en politieke campagnes voerde tot een organisatie met ervaring, deskundigheid en een stabiele, professionele structuur. De platte organisatie is sinds 2015 omgevormd tot een 'bollenmodel', met een algemeen coördinator (die ook toeziet op de ondersteunende taken en de aparte projecten), de domeinen Juridische & Maatschappelijke hulpverlening en Medische hulpverlening / MOO, elk met een eigen coördinator, een ondersteunend team – en nog steeds een minimum aan hiërarchie.

Het team wordt gedragen door een aantal veelzijdige routiniers, maar kent ook een constante instroom van nieuwe, hooggekwalificeerde medewerkers m/v/x. Er is een imposante hoeveelheid betrokkenheid, inventiviteit en juridische, sociale, medische, financiële en politieke kennis in huis.

Om die kwaliteit te waarborgen heeft het ASKV momenteel 18 betaalde medewerkers in dienst (allen deeltijd), tegen een bescheiden salaris. Vrijwilligers en betaalde krachten worden gelijk behandeld en gewaardeerd. Op dit moment zijn er ruim 30 vrijwilligers en 16 stagiair(e)s actief, plus een team van vrijwillige buddy's en taaldocenten. Voor de betaalde medewerkers is de CAO Welzijn en Maatschappelijke Dienstverlening van toepassing.

In de periode 2019-2022 verwacht het ASKV een forse groei, in de schaal van het werk en dus ook in het aantal (betaalde) medewerkers, vrijwilligers en stagiair(e)s. Dit vooral vanwege de verwachte deelname aan het nieuwe systeem van 24-uurs opvang en begeleiding van vooralsnog 500 ongedocumenteerden, dat het stadsbestuur uiterlijk in 2019 wil starten. Het ASKV ver-

wacht hierin de juridische screening en de juridische begeleiding (i.s.m. Vluchtelingenwerk) op zich te nemen, evenals de activering. Tegelijk blijft juridische en maatschappelijke hulpverlening (inclusief huisvesting) beschikbaar voor mensen die buiten de gemeentelijke opvang vallen. Om deze schaa sprong mogelijk te maken, plus de publieke en politieke campagnes die het bestaan en de basisrechten van ongedocumenteerden verduidelijken, zullen nieuwe medewerkers worden agetrokken voor juridische en maatschappelijke hulpverlening, communicatie en campagnes, beheer en organisatorische ondersteuning.

Het aantrekken van nieuwe medewerkers geeft ons meteen de kans meer culturele diversiteit in de organisatie te brengen. Momenteel is het aantal medewerkers met een niet-westerse dan wel vluchtelingenachtergrond nog te laag, terwijl de voordelen van meer interculturele competentie in de omgang met onze cliënten evident zijn. Om dit te bereiken kijken we wat de beste methode is, bv door het aanspreken van de netwerken van onze voormalige cliënten of werven (ook buiten Amsterdam) in de netwerken van zelforganisaties.

De eisen aan sommige functies binnen de organisatie zullen hoger worden, door de zwaardere financieringssamenwerking met overheden en vermogensfondsen (inclusief administratie en verantwoording), door de complexiteit van de doelgroep en door de grotere rol in de lobby op landelijk en Europees niveau. Om goede mensen aan te trekken (of te behouden) zal er gedifferentieerd worden in de huidige sobere, uniforme beloning, zonder dat dit ten koste gaat van toegankelijke en betaalbare hulpverlening.

Dit alles ervan uitgaande dat het ASKV een actieve rol gaat spelen, op eigen voorwaarden en grotendeels gefinancierd door gemeente of rijk, maar ook fondsen en donateurs, binnen het nieuwe gemeentelijke model en straks mogelijk de LVV's. Is dit niet het geval, of besluit het ASKV er tussentijds uit te stappen, dan krimpt de organisatie ook weer navenant.

De omgeving

Het huidige stadsbestuur zit er in principe tot 2022. Het huidige kabinet tot 2021. Dat levert voor het ASKV de komende jaren een

paradoxe situatie op. In Amsterdam is het college, en dus het merendeel van de kiezers, 'knetterlinks'. Van de regering, en dus het merendeel van de landelijke kiezers, kan dat niet gezegd worden. Omdat het ASKV, met de verwachte deelname in het nieuwe Amsterdamse opvangmodel en mogelijk in de toekomstige LVV's, meer dan ooit gaat meedraaien in het formele bestel is het politieke klimaat ook meer dan ooit van invloed op ons werk.

Des te meer is het zaak om niet alleen het eigen werk verder te professionaliseren, maar ook structurele coalities te vormen met verwante organisaties in stad en land, om sterker te staan bij tegenwind, en een voortrekkersrol te spelen in het mobiliseren van de publieke opinie en het beïnvloeden van beleid.

In Amsterdam is het ASKV een gerespecteerde, waakzame deelnemer aan het Breed Stedelijk Overleg Ongedocumenteerden, waarin de gemeente en alle bij ongedocumenteerden betrokken organisaties elkaar treffen, de Veldtafel Vreemdelingen (in het kader van het Amsterdams Uitvoeringsplan Programma Vreemdelingen), de COPPA (Casuïstiekbespreking Ongedocumenteerden met Psychische Problemen Amsterdam) en het Gelagkameroverleg. Hechte relaties zijn er, in en rond deze fora, met o.a. Equator, Wereldhuis, Dokters van de Wereld, migratie- en asieladvocaten, Vluchtelingenwerk, PILP, de Taakgroep Vluchtelingen van de Raad van Kerken en het Rode Kruis. Vaak zijn dit actieve partners op de domeinen en projecten van het ASKV, zoals het MOO, de juridische en maatschappelijke hulpverlening, de projecten rond staatloosheid en monitoring.

Landelijk zijn de geestverwante organisaties vaak ook lokaal (mede)uitvoerder van de opvang en begeleiding van ongedocumenteerden, zoals STIL (Utrecht), Vreemdelingen in de Knel (Eindhoven), INLIA (Groningen) en de Pauluskerk (Rotterdam). Ook met het LOS (Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt) is er een lange relatie. Het landelijk monitoringproject, een initiatief van ASKV en LOS, is een recente poging om de samenwerking te intensiveren. Nu de Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LVV's) de komende jaren vorm krijgen, zal het verstevigen van de coalities met betrokken organisaties in het land des te urgenter worden.

Beoogde Positie in 2022

Het ASKV draagt medeverantwoordelijkheid voor de opvang en begeleiding van alle ongedocumenteerden in Amsterdam die zich daarvoor melden. Dit binnen (maar ook buiten) de Amsterdamse LVV, waarvan de contouren vanaf 2019 ontwikkeld zijn binnen het nieuwe gemeentelijk model, in samenwerking met gemeente en verwante organisaties. De overgang naar LVV vindt plaats tegen het einde van de huidige kabinetsperiode, in 2021.

Landelijk maakt het ASKV deel uit van een coalitie van verwante organisaties in elk van de aangewezen gemeentes waar een LVV komt. In elk van die steden is, net als in Amsterdam, een model ontwikkeld voor de opvang en begeleiding van ongedocumenteerden. Tussen 2018 en 2021 is door uitwisseling van methodieken, taakverdeling en best practices overeenstemming bereikt over de basis voor de LVV's: humaan, inclusief, menselijke maat, gericht op perspectief in Nederland, andere landen of het land van herkomst.

Lokaal, landelijk en Europees is het ASKV actief in het zichtbaar maken van de basisrechten voor ongedocumenteerden, het beïnvloeden van een humaan asielbeleid dat deze mogelijk maakt en het vergroten van het maatschappelijk draagvlak hiervoor.

Het ASKV blijft toewerken naar een samenleving waarin het zichzelf kan opheffen omdat ongedocumenteerden er burgerrechten hebben als ieder ander. Het leeft met de paradox dat de organisatie, om dat te bereiken, intussen steeds sterker moet worden.

Om zowel binnen als buiten het gemeentelijk opvangsysteem

een eigen rol te spelen streeft de organisatie naar het verdubbelen van het aantal (betaalde) medewerkers, vrijwilligers en stagiair(e)s. Met name de afdelingen juridische en maatschappelijke begeleiding (inclusief PAO), campagne en beleidsbeïnvloeding, beheer en ondersteuning worden uitgebreid. Projecten als Staatloosheid, Documentatie en Monitoring zullen structureel deel uitmaken van de organisatie. De interne communicatie en kennisdeling (digitaal en offline) worden verbeterd. Het ASKV zal naast de huidige ook een nabijgelegen locatie betrekken, waarin het PAO is gehuisvest, met meer ruimte voor privacy en uitwisseling. Vanuit de verschillende afdelingen bemensen medewerkers het landelijk en internationaal veel geraadpleegde Expertisecentrum. Ook het MOO zal sterk groeien.

Dit is de beoogde positie. Maar er ligt altijd een plan B klaar, voor het geval dat het ASKV besluit de medewerking aan de gemeentelijke opvang en begeleiding op principiële gronden te staken. In dat geval keert het ASKV, met als basis de huidige locatie, terug naar het opvangen en begeleiden van ongedocumenteerden die buiten het systeem vallen.

Strategische Keuzes

De kerntaak van het ASKV is altijd geweest de hulpverlening aan ongedocumenteerden, om te beginnen degenen met juridisch perspectief. Daaraan is steeds de mogelijkheid tot huisvesting en leefgeld toegevoegd. De maatschappelijke en medische hulpverlening hebben zich gaandeweg uitgebreid. De afgelopen jaren is op een organische manier een aantal nieuwe projecten opgezet, die logisch voortkomen uit de kerntaak. Om de kans op een verblijfsvergunning groter te maken zijn de projecten op het gebied van (erkenning van) staatloosheid, het (op de juiste manier) verkrijgen van documenten uit het land van herkomst en de monitoring van de effecten van hulpverlening en opvang elk op hun eigen manier belangrijke schakels in het proces. De waaier van activiteiten die het ASKV de afgelopen jaren heeft uitgespreid is dus allesbehalve willekeurig tot stand gekomen. Ook voor de komende jaren worden de keuzes steeds vanuit dezelfde doelstelling gemotiveerd.

Samenwerking met de lokale en de landelijke overheid

Het ASKV werkt nu al samen met (en wordt deels gesubsidiëerd door) de gemeente Amsterdam, andere gemeentes en het rijk, en staat open voor verdere samenwerking met overheden. Maar we zijn ons er altijd van bewust dat dit tot op zekere hoogte een alliantie is met een systeem dat ook de mensen uitsluit voor wie het ASKV zich blijft inspannen. Het is dus zaak om vooraf de voorwaarden en principes goed kenbaar te maken en die vervolgens tijdens het proces steeds te bewaken. Het ASKV zal nooit het gemeentelijk- of rijksbeleid overnemen, alleen zorgen voor een professionele uitvoering van onderdelen ervan. We blijven duidelijk maken dat het ons te doen is om individuen, ongeacht de groep of categorie waarin ze formeel zijn beland. En we blijven zoeken naar het verruimen van mogelijkheden tot verblijf, persoonlijke ontwikkeling en al dan niet formeel burgerschap.

Kiest het ASKV voor een vaste, en grotendeels door de gemeentefinancierde rol binnen het nieuwe model voor 24-uurs opvang en begeleiding, dan is het zaak ervoor te zorgen dat het ASKV onafhankelijk blijft in de eigen aanpak van intake en begeleiding.

Daarnaast is het zaak de meerjarenfinanciering met private fondsen in goed overleg voort te zetten en uit te bouwen. Die vormt een ondersteuning niet alleen voor het werk binnen het gemeentelijk model, maar ook voor ons 'schaduwbeleid': de opvang en begeleiding van mensen die buiten de boot vallen, zoals op dit moment vrouwen en kinderen die niet naar de gezinslocaties kunnen of willen, Dublin-claimanten die anderhalf jaar moeten overbruggen, de zogenoemde 'veiligelanders', mensen die naar andere regio's in het land worden doorverwezen maar daar geen opvang krijgen en de mensen die geen plaats vinden omdat de 500 gemeentelijke opvangplekken bezet zijn.

Samenwerkingen met de gemeente, zoals in het nieuwe Amsterdamse model, of met andere gemeentes en het rijk, zoals nu in het M00 en straks mogelijk in de LV's, zullen minimaal jaarlijks geëvalueerd worden. Daarbij wordt steeds de afweging gemaakt tussen het belang van de mensen in de opvang, die aantoonbaar vertrouwen hebben in de ASKV-aanpak, en de criteria waarmee het ASKV zo'n samenwerking is aangegaan. Worden die criteria geschonden (lees: de opvang voldoet niet aan de basisrechten, er vallen te veel mensen onterecht buiten de opvang), dan kan het ASKV de samenwerking opzeggen. Op dat moment treedt plan B in werking: wij concentreren ons op de opvang en begeleiding van mensen die buiten het systeem vallen; op de organisatorische, personele en financiële consequenties van die keuze is geanticipeerd.

De komende jaren wordt de route van het ASKV bepaald door deelname, de manier waarop, of helemaal geen deelname aan het nieuwe gemeentelijk model. De onderhandelingen daarover worden eind 2018 afgerond. Deelname zal verdere professionalisering en groei van de organisatie (en de financieringsbronnen) betekenen. Geen deelname, of het afhaken wanneer er alsnog principiële bezwaren ontstaan tegen de manier waarop het model zich ontwikkelt (zoals dat gebeurd is met het Vreemdelingenloket) plaatst het ASKV weer stevig in de marge van het bestuurlijke systeem.

Dit meerjarenplan koerst op de eerste optie: deelname aan het nieuwe systeem. Maar ook de tweede optie blijft altijd mogelijk.

Juridische hulpverlening

In het regeerakkoord is afgesproken dat er acht Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LV's) komen, waaronder in Amsterdam. De staatssecretaris legt voor de inrichting hiervan geen blauwdruk op, maar vraagt van vijf gemeentes om een 'pilot' te organiseren, die moet leiden tot best practices voor de opvang van uitgeprocedeerde asielzoekers. De betrokken gemeentes benadrukken dat samenwerking met alle keten-

partners (dus ook de ngo's) essentieel is.

In Amsterdam zet het nieuwe college in op 24-uurs opvang met begeleiding en activering. De intentie is dat dit nieuwe model start begin 2019. In eerste instantie wordt dit door de gemeente gefinancierd. Als het vanaf 2019 wordt opgenomen in de pilot-LV's, dan neemt het rijk (een deel van) de financiering over. Het ASKV staat positief tegenover het nieuwe model, dat aantoont hoe het geïntensiveerde overleg tussen alle betrokken partijen van de laatste jaren de moeite loont, en wil de rol spelen die men van ons verwacht. Het ASKV biedt aan om het hele pakket van taken waarin het zich onderscheidt uit te voeren: juridische screening aan de voorkant, daarna juridische en maatschappelijke hulpverlening (samen met Vluchtelingenwerk), het M00 en activering via het PAO.

Wij gaan ervan uit dat de opvang een noodvoorziening is voor alle uitgeprocedeerden en ongedocumenteerden. Opvang moet dus meteen geboden worden. Daarna volgt de juridische screening. Ook voor Dublin-claimanten, veiligelanders en vrouwen met kinderen. Begeleiding, zorg en activering hebben tenslotte alleen effect als iemand eerst van de straat is.

Juridische screening

Deze taak neemt het ASKV op zich (samen met Vluchtelingenwerk Amsterdam, waar sinds kort de afdeling Ongedocumenteerden versterkt is). Onderhandelingen over de criteria waaronder deze hulpverlening geschiedt vinden plaats in de zomer en herfst van 2018.

We hebben een lange ervaring met juridische screening, zij het op kleinere schaal. In 2017 meldden 253 mensen zich bij het ASKV. Van hen werden 77 cliënt. Met hen zijn we een juridisch en maatschappelijk traject in gegaan. Vervolgens werd in 2017 voor 49,5% van onze cliënten een resultaat bereikt waarmee de illegaliteit werd beëindigd en een duurzame oplossing – vergunning, kansrijke procedure of terugkeer – werd gerealiseerd of binnen handbereik gebracht.

Bij de start van het nieuwe Amsterdamse model zal in korte tijd het dubbele van het aantal mensen dat normaal in een heel jaar aanklopt bij het ASKV moeten worden gescreend.

Juridische begeleiding

Uitgaande van de ervaring van het ASKV wordt circa 30% van de mensen die zich voor de gemeentelijke opvang melden cliënt, omdat we juridisch perspectief zien in hun zaak. Dit zou een verdubbeling betekenen van het huidige aantal dat we begeleiden. Dit is nog afgezien van de mensen die zich los van de gemeentelijke opvang bij ons melden. Het juridisch team zal dus moeten worden uitgebreid en samenwerken met het team van Vluchtelingenwerk. Samen met Vluchtelingenwerk en in overleg met de gemeente onderzoeken we welke constructie hiervoor het beste werkt.

Het ASKV zet erop in om deze taken uit te voeren binnen het nieuwe gemeentelijk model, in een goede afstemming met de gemeente en andere betrokken organisaties. We gaan ervan uit dat dit model uiterlijk begin 2019 in werking treedt.

Als het Amsterdamse model wordt opgenomen in de landelijke pilot-LVV's, dus als het rijk akkoord is met de uitgangspunten en de financiering, dan zal dat model sterk genoeg moeten zijn om weerstand te bieden aan andersgezinde richtlijnen van de rijksoverheid. Op dat moment zal het ASKV opnieuw moeten afwegen of het de samenwerking voortzet.

Deze afweging blijft steeds gemaakt worden tijdens de periode van het huidige Amsterdamse bestuurscollege. De volgende gemeenteraadsverkiezingen, die plaatsvinden in maart 2022, vallen ook binnen de periode van dit meerjarenplan. De uitslagen daarvan kunnen van grote invloed zijn op het Amsterdamse model. Ook dat is een moment dat het ASKV kan kiezen voor plan B: terug naar de opvang en begeleiding van mensen die buiten het systeem vallen.

Juridische hulpverlening buiten de gemeentelijke opvang

Het ASKV blijft kleinschalige opvang, hulpverlening en activering bieden aan mensen die geen plaats vinden binnen de gemeentelijke opvang. Om deze onafhankelijke keuze te blijven maken is doorlopende steun vanuit private fondsen en donaties essentieel, naast de diensten die door de gemeente worden betaald.

Het juridische traject behelst ook hier onder andere ge-

sprekken met de cliënt (en indien aanwezig advocaat), dossieronderzoek naar juridische mogelijkheden voor legaal verblijf, het vinden van de juiste advocaat en de coördinatie van de te nemen stappen om te komen tot een aanvraag van een (herhaald) asielverzoek of een reguliere vergunning.

Maatschappelijke hulpverlening en PAO: Project Activering Ongedocumenteerden

Naast de juridische ondersteuning biedt het ASKV ook maatschappelijke begeleiding, inclusief de mogelijkheid van tijdelijke huisvesting, toegang tot medische zorg en activering. Dit geldt nu soms ook voor mensen die niet als juridische cliënt worden aangenomen en straks ook voor mensen zowel binnen als buiten de gemeentelijke opvang. We helpen cliënten met toegang tot basale medische zorg en psychosociale ondersteuning, en verwijzen door naar gespecialiseerde behandelaars.

Het ASKV beschikt momenteel over 26 woonplekken, verspreid over de stad, vaak voor meerdere mensen. De cliënten die in de opvang verblijven zijn vanwege uiteenlopende redenen kwetsbaar, zoals zwangere vrouwen, gezinnen met kinderen, LHBT-vluchtelingen, of chronisch zieken. Op dit moment gaat het vaak om kwetsbare personen met een Dublin-claim. Als zij straks ook een plek krijgen in de 24-uurs opvang van het nieuwe gemeentelijk model (of als de Dublin-claim in zijn geheel wordt opgeheven), dan ontstaat zo ruimte voor nieuwe gegadigden voor onderdak. In eerste instantie is de opvang er om tot rust te komen en vervolgens kan van hieruit worden gewerkt aan een duurzame oplossing. De opvang is van tijdelijke aard.

Belangrijk onderdeel van de ondersteuning op sociaal gebied is de activering in de vorm van Nederlandse les en de praktijkleertrajecten en cursussen van het Project Activering Ongedocumenteerden (PAO).

PAO: Project Activering Ongedocumenteerden

2018 is het laatste jaar van de 3-jarige financiering van de pilot-

fase van het PAO. In dit jaar wordt een uitvoerig MEL (Monitoring, Evaluation and Learning) onderzoek gedaan om een overzicht te krijgen van de effecten en de impact van het PAO.

De doelstelling van PAO is altijd geweest om activering aan te bieden en tegelijkertijd te zorgen dat er verduurzaming plaatsvindt, zodat cursussen en trainingen voor ongedocumenteerden worden ingebed in bestaande structuren, of zelfs dat ongedocumenteerden kunnen deelnemen aan regulier aanbod van onderwijsinstellingen.

Het MEL, dat wordt uitgevoerd i.s.m. Mad impact, geeft een overzicht van de zachte en harde effecten. Op basis daarvan wordt de private fondsen gevraagd om de steun te verlengen voor 2019, waarin moet blijken op welke manier het PAO deel gaat uitmaken van het Amsterdamse model en op termijn eventueel van de LVV's. Het PAO wil daarnaast blijven werken met mensen die buiten de reguliere opvang vallen. Ook mensen zonder juridisch perspectief: die helpen we juridisch niet, maar desgewenst bieden we ze wel toegang tot activering en medische hulp.

Het PAO wordt binnen en buiten het ASKV hoog gewaardeerd. Het activeren van ongedocumenteerden wordt alom erkend als noodzakelijk om te kunnen werken aan een toekomst. Het ASKV wordt, vanwege ervaring en reputatie, van alle kanten gezien als de juiste organisatie om dit systematisch op te zetten. Zoals een van de partners zegt: 'De cursussen van het PAO zijn goed gestructureerd, onderbouwd, voorbereid – en gefinancierd.' Er wordt snel geleerd: welke cursussen en praktijkleertrajecten binnen het ASKV moeten blijven (want toegesneden op de specifieke situatie van ongedocumenteerden, dus: toekomstoriëntatie, basisrechten, wegwijs in de zorg, weerbaarheid, ondernemerschap) en welke beter kunnen worden ondergebracht bij andere organisaties en opleidingen.

Doelstelling: nauwere samenwerking met het Wereldhuis als cursuslocatie, maar ook deelnemers onderbrengen bij bestaande cursussen en activiteiten in de stad (opleidingen, buurthuizen, jongerencentra et cetera) die niet eerder zijn opengesteld voor ongedocumenteerden, maar wel voor statushouders, buurtbe-

woners, studenten, daklozen et cetera. Kortom: ongedocumenteerden niet alleen rondcirkelend in het ongedocumenteerden-circuit, maar Amsterdammers onder de Amsterdammers. Het PAO kan daarbij (in de gewenningsfase) financiering en begeleiding aanbieden. En vervolgens borgen dat de cursussen en praktijkleertrajecten doorgaan, ook als PAO/ASKV ze loslaat.

Groei: het PAO wil vanaf 2019 steeds 200 mensen per jaar eigen cursussen en praktijkleertrajecten aanbieden, plus vervolgtrajecten waar mogelijk, en 300 mensen per jaar onderbrengen bij bestaande cursussen en activiteiten in de stad. Ambitie: toegang bewerkstelligen tot regulier onderwijs en (vrijwilligers)werk. Daarbij geven de certificaten die iemand ontvangt na het afronden van de praktijkleertrajecten en cursussen van het PAO aan welke vaardigheden iemand beheerst.

Activering binnen het nieuwe Amsterdamse model voor de opvang van ongedocumenteerden

Bijna iedereen verwacht dat het PAO (mede)verantwoordelijk moet worden voor de activering binnen het nieuwe Amsterdamse 24-uurs model.

Daarvoor worden de volgende criteria genoemd, door mensen binnen en buiten het ASKV:

- PAO houdt de coördinatie. Laat het niet weg mainstreamen. Een deel van het uitvoerende werk kan worden doorgegeven aan bijvoorbeeld vrijwilligerscentrale, buurthuizen, scholen.
- Gemeente biedt waar nodig toegang tot (bestaande) cursuslocaties, inclusief financiering daarvoor.
- Expliciete doelstelling: deelnemers krijgen toegang tot (vrijwilligers)werk en onderwijs zodat ze een startkwalificatie hebben voor de arbeidsmarkt. In het geval van vrijwilligerswerk waken we voor mogelijke uitbuiting.
- Inclusief samenwerken aan een wetswijziging die toegang tot betaald werk mogelijk maakt.
- PAO zorgt ook voor monitoring: wat betekent activering en wat zijn de effecten ervan?
- Voorkomen moet worden dat we, door in het systeem te stappen, meewerken aan het faciliteren van uitsluiting. We moeten de historische achtergrond blijven schetsen, ook in jaarverslagen et cetera, van de hulpverlening die nu wordt

geboden. Steeds terugverwijzen naar uitgangspunten en uitspraken. Ook PAO is noodhulp: iemand helpen om vooruit te komen.

- 'Meewerken' betekent het creëren van perspectief. Meewerken aan terugkeer kan, net als bij de opvang, geen voorwaarde zijn.
- Financiering: dubbel spoor. In totaal wil het PAO 500 trajecten aanbieden: 300 trajecten via eigen cursussen/trajecten, 200 trajecten via bestaande cursussen/projecten in de stad. Van de gemeente wordt gevraagd om de helft van de trajecten te financieren. Daarnaast zoeken we onafhankelijke financiering voor de overige helft van de trajecten, inclusief onderzoek en effectmeting. Via de nieuwe webshop kunnen ook parculiere donateurs cursussen helpen financieren.
- Aan de private fondsen wordt financiering gevraagd voor 2019 en eventueel voor de periode daarna, waarin het activeringsaanbod kan worden voortgezet, op een duurzame manier, met vaste cursus- en leerwerklocaties verspreid over de stad.
- Op de langere termijn, als het komt tot rijksgefinancierde LVV's, zou de zorgverlener in principe gefinancierd moeten worden door de verantwoordelijke, in dit geval het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (vws), als dat gebeurt op acceptabele voorwaarden.

Het gemeentebestuur gaat in het beoogde nieuwe model nu nog uit van een maximale opvangtermijn van anderhalf jaar. Dat is, gezien het maatwerk dat deze opvang en begeleiding vereisen, niet altijd realistisch. Het resultaat, dat het ASKV ook wil monitoren, is niet alleen meetbaar in de twee standaarduitkomsten die de overheid hanteert: verblijfsstatus of vertrek. Activering kan verschillende vormen van persoonlijke ontwikkeling opleveren, zoals het PAO in 2018 aantoonde, die wel in de richting gaan van een definieerbare toekomst, maar soms langere tijd nodig hebben. Bij het M00 wordt aangetoond dat sommige cliënten veel langer nodig hebben om te stabiliseren en ook dan, na een intensieve behandeling, soms niet klaar zijn voor een stap naar buiten. De vereiste doorstroom, om ruimte

te maken voor nieuwkomers, wordt door de betrokken overheden dus stelselmatig te optimistisch geformuleerd.

Het ASKV zal de gemeente er dan ook op wijzen dat de opvang (inclusief termijn) in de komende jaren moet worden uitgebreid. Een van de beoogde partners zegt: 'Amsterdam zal zijn budget moeten verruimen. 500 mensen 24 uur opvangen met 7 miljoen kan niet.' Wanneer Amsterdam toetreedt tot de gemeenten die op dit moment een pilot-LVV opzetten, op verzoek van de staatssecretaris, behoort aanvullende rijksfinanciering tot de mogelijkheden. Op dat moment telt des te zwaarder de (onderhandelings)kracht van de onderlinge afspraken tussen de Amsterdamse partijen.

Om het vertrouwen van de cliënten te behouden is het belangrijk dat de begeleiding in handen blijft van de betrokken partijen, waaronder het ASKV.

M00: Medisch Opvangproject Ongedocumenteerden

Asielzoekers met psychische problemen lopen een vergroot risico dat hun asielaanvraag onterecht wordt afgewezen. De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) stelt als eis dat een asielzoeker coherent en consistent kan verklaren over zijn of haar vlucht en vluchtredeken. Als iemand hiertoe niet in staat is, kan de IND een asielverzoek als ongeloofwaardig afdoen. Psychische problemen kunnen de mate waarin iemand coherent en consistent kan verklaren ernstig beïnvloeden.

Bij het ASKV melden zich regelmatig ongedocumenteerden met ernstige psychische problemen, die zonder zorg op straat staan. Het ASKV is daarom noodgedwongen op zoek gegaan naar een oplossing voor deze groep. Dit resulteerde in 2011 in het Medisch Opvangproject Ongedocumenteerden (M00). Mensen die terechtkomen bij het M00 verkeren in een uitzichtloze situatie, waar ze zelf moeilijk uit kunnen komen. Samen met hen weet het M00 een nieuw toekomstperspectief te creëren. Het M00 ondersteunt momenteel circa 60 cliënten, van wie het merendeel gehuisvest wordt in permanente woningen, met 3 of 4 mensen gedeeld.

Het M00 werkt nauw samen met een verscheidenheid aan partners, inclusief gemeenten en lokale gezondheidsinstellingen, maatschappelijk werk, huisartsen, ziekenhuizen, advocatuur en asielzoekerscentra. Het M00 houdt de vinger aan de pols voor wat betreft de aard, omvang en ernst van de psychiatrische problematiek van de doelgroep. Het M00 is tevens trekker en voorzitter van de COPPA (Casuïstiekbespreking Ongedocumenteerden met Psychische Problemen Amsterdam). In de COPPA werkt het M00 samen met DT&V, IND, GGD, gemeente Amsterdam en de Equator Foundation (GGZ) om per casus een trajectplan op te stellen, gericht op een gezamenlijke aanpak.

Het M00 onderscheidt zich van andere projecten binnen het ASKV doordat het landelijk werkt (twaalf gemeentes zijn aangesloten) en dus ook andere financiering kent, van gemeentelijke en rijksoverheid en uit het Europees AMIF-budget.

De functie – het onderbrengen, het begeleiden naar passende medische en psychiatrische zorg, de juridische begeleiding, het geleidelijk werken aan toekomstoriëntatie, de dagelijkse aandacht en vormen van activering, dit alles in principe zonder termijn – is inmiddels alom erkend. Ook door de twaalf aangesloten gemeentes en de rijksoverheid. Men ziet in dat er niet aan een toekomst kan worden gewerkt met mensen die zo zwaar beschadigd zijn. Het ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V) ziet het M00 dan ook in de toekomst structureel deel uitmaken van de LVV's, inclusief leefgeld voor de cliënten. Alternatieven zijn moeilijk denkbaar: gemeentes zullen niet accepteren dat zulke mensen op straat leven, het Centrum voor Transculturele Psychiatrie Veldzicht is te duur om ze allemaal op te vangen.

Noodhulp, zoals het M00 die biedt, is en blijft een basisrecht. Het bieden van zorg in noodsituaties is een vereiste voor een stabiele leefsituatie en moet dus 100% vergoed worden, ook voor onverzekerbaren. In principe zouden opvang en zorg dus een rijksverantwoordelijkheid moeten zijn.

De werkwijze van het M00 is gaandeweg sterk ontwikkeld: eerst een sfeer van veiligheid creëren, zorg dragen voor passende

GGZ-behandeling, in samenwerking met behandelaar werken aan stabilisering, activeren en zoeken naar een zinvolle dagbesteding, het stimuleren van een gezond dag- en nachtritme, en naast dit alles werken aan het juridisch perspectief.

Uitgangspunt van het M00 is en blijft dat opvang, zorg, juridische en maatschappelijke begeleiding samen worden aangeboden. Daarnaast, enerzijds: de lobby voor het verlenen van een verblijfsvergunning als mensen ook na een intensief zorgtraject geen vooruitgang boeken en, anderzijds: het garanderen van passende en beschikbare zorg bij eventuele terugkeer. Op de langere termijn moet dit alles gecombineerd worden met permanente, passende zorg en opvang voor hen die blijven.

Duidelijk is dat er nog veel meer mensen rondlopen die geleden hebben onder de asielroute en alle mogelijke misstanden onderweg. Het zijn juist de zwaarste gevallen die bij het M00 terechtkomen. Vaak gaat het om chronisch zieke mensen, die niet meer vooruitgaan. Er loopt nu een terugkeer-pilot (met Bridge to Better, DT&V, gemeente Amsterdam) om passende en beschikbare zorg te garanderen voor terugkeerders, en voor een enkeling kan terugkeer bespreekbaar zijn als alternatief voor illegaliteit.

Op verzoek van het ministerie van J&V fungeert het M00 op dit moment als schakel tussen gemeentes en Veldzicht. Ongedocumenteerden voor wie door een psychiater een opname-indicatie is afgegeven, worden door het M00 gescreend en doorgeleid naar de kliniek. Het M00 doet de intake, bereidt de opname met de cliënt voor, zorgt voor het vervoer naar de kliniek en draagt warm over. Tijdens de opname blijft het M00, indien gewenst, verantwoordelijk voor het juridische traject en na de opname komen cliënten zonodig in een traject bij het M00. De nauwe samenwerking met Veldzicht zorgt ervoor dat patiënten na klinische opname niet weer op straat staan en terugvallen, met alle gevolgen van dien.

De toekomst van het M00

Het M00 verwacht de komende jaren, nu huisvesting en financiering een structureel karakter hebben, het aantal cliënten

te kunnen handhaven op het huidige niveau, circa 60 per jaar. Tegen het einde van de AMIF-financieringsperiode, in 2021, zal bekeken worden of in de volgende fase uitbreiding noodzakelijk en haalbaar is. Intussen ambieert het MOO ook landelijk kennis te delen, bijvoorbeeld wat betreft het ontwikkelen van de LVV's en daarbij specifiek de zorg voor psychisch kwetsbare ongedocumenteerden.

Monitoring project

Het ASKV heeft in 2016 de ambitie uitgesproken een landelijke rol te willen nemen op het gebied van lobby en pleitbezorging t.a.v. het beleid voor ongedocumenteerden. Het Monitoringsproject, in samenwerking met het LOS (Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt), waarbij hulpverleners in steden waar LVV's komen de effecten en de impact van het nieuwe beleid meten, is een manier om die rol op te pakken. De samenwerkende organisaties houden op vergelijkbare wijze actuele en accurate informatie bij, die kan worden ingezet als bewijs bij pleitbezorging voor verbeteringen. Voor het slagen van dit project neemt het ASKV mede het voortouw.

Dit samenwerkingsproject met het LOS (en andere partners in het land) is dankzij een bijdrage van fondsen inmiddels in de steigers gezet. Het ASKV zorgt in eerste instantie voor het Amsterdamse aandeel, het LOS mobiliseert de andere partners – de landelijke sturing gebeurt in overleg.

Met deze gegevens moeten de betrokken organisaties, behalve de lessen die ze van elkaars praktijk leren, een zo compleet mogelijk beeld kunnen geven van hoe mensen binnen en buiten de BBB's / LVV's overleven, en hoe ze daarbij op een effectieve manier geholpen kunnen worden. Vervolgens kunnen we deze data politiek inzetten om beleidsverandering te bepleiten.

Een samenwerking met het LOS binnen het Monitoringpro-

ject kan leiden tot een herstart in de samenwerking op andere gebieden: deskundigheidsbevordering in de juridische begeleiding, landelijke deskundigheidsbevordering en gezamenlijke lobby op het gebied van activering, onderwijsrecht en het recht op werk (zoals het ASKV dat nu al mede initieert als adviseur in de landelijke denktank Aan de Slag), breder en meer publiek actievoeren.

Staatloosheidproject

Staatlozen worden door geen enkel land ter wereld als burger erkend en zijn dus zonder nationaliteit. Het feitelijke aantal staatlozen in Nederland is niet bekend, omdat een centrale en functionerende vaststellingsprocedure ontbreekt. Huidige officiële cijfers variëren van 2000 geregistreerde staatlozen in 2012 tot 12.500 in 2017. Met dit aantal wordt echter geen rekening gehouden met staatlozen zonder rechtmatig verblijf. Daarnaast is van omstreeks 80.000 mensen de 'nationaliteit onbekend', waar ook staatlozen onder kunnen vallen.

Staatlozen hebben het recht op rechten. Zij kunnen bij het ASKV aankloppen voor informatie en advies, begeleiding en hulp bij (het starten van) eventuele juridische procedures. Naast onze juridische begeleiding bieden wij staatlozen natuurlijk ook onze andere kern expertises, zoals maatschappelijke hulpverlening, dagbesteding en activering. Het ASKV werkt daarnaast, met onze partnerorganisaties (waaronder het European Network on Statelessness, ENS) hard aan de structurele verbetering van de positie van staatlozen in Nederland.

Het ASKV is in 2016 in samenwerking met het ENS gestart met het project voor het verbeteren van de situatie van staatlozen door middel van (dossier)onderzoek (met o.a. Institute on Statelessness & Inclusion), strategisch procederen (met o.a. PILP, Public Interest Litigation Project, Hamerslag & van Haren), opbouw van jurisprudentie en actieve beleidsbeïnvloeding (met burgerrechtenorganisatie Kompass). Deze op-

gedane kennis en vaardigheden worden nu breder geïncorporeerd in de juridische en maatschappelijke hulpverlening van het ASKV.

Inherent aan staatloosheid is het niet hebben van documenten om aan te tonen wie je bent en waar je vandaan komt. Maar om formeel staatloos te worden verklaard ligt de bewijslast bij de cliënt: die moet zelf aantonen dat hij geen documenten heeft en kan krijgen. De cliënt zonder resources staat tegenover de staat die alle instrumenten in handen heeft. Zo blijven te veel mensen steken in de categorie 'nationaliteit onbekend'.

Het negatieve politieke en publieke klimaat ten aanzien van asielzoekers is erop gericht om vluchtelingen tegen te houden. Vandaar dat in het nu in de Tweede Kamer voorliggende wetsvoorstel voor een Vaststellingsprocedure staatloosheid – op zich een stap vooruit, hiervoor was er helemaal geen procedure – de eventuele vaststelling niet wordt gekoppeld aan legaal verblijf, zoals dat in omringende landen wel het geval is, uit angst voor de aanzuigende werking. Hiermee wordt een negatief Europees precedent geschapen. Voor ongedocumenteerde staatlozen in Nederland zou het effect dan zijn dat ze ook na vaststelling van staatloosheid in limbo blijven, omdat ze als staatloze nergens naartoe kunnen.

Juridische precedents behaald bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens hebben niet altijd het gewenste effect op landelijk beleid. Met het ENS werken we eraan om op Europees niveau beleid te beïnvloeden en staatloosheid bespreekbaar te maken. Maar het is aan de soevereine staten om landelijk beleid te formuleren.

Daarom trekken we nu op in een coalitie: ENS op Europees niveau, PILP dat vanuit Amsterdam strategisch procedeert, en Kompass waarmee we lobbyen bij woordvoerders in de Tweede Kamer om het wetsvoorstel te verbeteren. Op lokaal niveau – Amsterdam, Utrecht, Eindhoven – is gestart met de registratie van staatlozen, om daarmee het probleem ook in de gemeenteraden zichtbaar te maken.

De coalitie rond staatloosheid – wetenschappers, mensenrechtenorganisaties, advocaten en vluchtelingenorganisaties – werkt goed samen. Er zijn stappen gezet: artikelen gepubliceerd in toonaangevende juridische tijdschriften, inclusief dat van het ministerie van J&V; gesprekken gevoerd met Christen Unie, CDA en andere politieke partijen, om een hoorzitting met de Kamercommissie te realiseren; ook is gesproken met de ambtenaren die het wetsvoorstel hebben geformuleerd; er zijn rechtszaken gevoerd; in het Rijksmuseum is een tentoonstelling over staatlozen gepresenteerd. De coalitiepartners houden elkaar op de hoogte, brengen ieder hun eigen expertise in en hebben geen tegengestelde belangen. Staatloosheid is natuurlijk in de eerste plaats een ramp voor de vluchtelingen zelf, maar eigenlijk is het niet meer dan een registratieprobleem, dat met één handtekening kan worden opgelost.

Via brochures, tentoonstellingen en mediaoptredens krijgen staatlozen een gezicht. Ook het strategisch procederen kan publiek gemaakt worden, in overleg met de partners. Nu al is er onder advocaten veel vraag naar onze gezamenlijke publicatie over de mensenrechten van staatlozen in detentie.

De toekomst van het Staatloosheidproject

Met en voorbij de aankomende vaststellingsprocedure zetten we in op drie doelen:

- de bewijslast van staatloosheid hoort niet uitsluitend bij de staatloze zelf te liggen
- voor staatloze kinderen wordt in elk geval een verblijfsvergunning gegarandeerd
- erkenning als staatloze leidt tot verblijfsrecht via de vaststellingsprocedure of als alternatief via een verbeterde buitenschuldprocedure

Om hiervoor de huidige, effectieve coalitie voort te kunnen zetten moet ook vanaf 2019 de financiële ruimte verzekerd worden. Momenteel worden hiertoe fondsen aangeschreven. Om de coalitiepartners zo lang als nodig bij elkaar te houden, met de nodige tijd en ruimte voor overleg, zal het project,

afdoende gefinancierd, een structureel onderdeel van het ASKV moeten worden.

Documentatieproject

Voor veel van onze cliënten geldt dat zij voor hun herhaalde asielaanvraag of voor een verblijfstitel op andere gronden documenten nodig hebben uit het land van herkomst. Veel uitgeprocedeerde asielzoekers hebben deze documenten, door uiteenlopende oorzaken, echter niet. Om deze reden is het ASKV in 2016 ook gestart met het opzetten van netwerken in de landen van herkomst, om het verzamelen van documenten gemakkelijker te maken.

In het juridisch proces is het van groot belang dat deze documenten zijn verkregen volgens de regels die de IND hanteert. Daarom is in 2017 extra aandacht besteed aan het in kaart brengen van de gehele procedure, vanaf het opvragen van documenten uit land van herkomst, tot het inbrengen in de procedure en de beslissing / motivering van de IND. Dit is niet alleen belangrijk voor documenten die worden opgevraagd met behulp van het netwerk dat het ASKV zelf heeft opgebouwd, maar ook relevant voor documenten die cliënten zelf (soms met financiële steun van het ASKV) weten te verkrijgen. Door een betere kijk en controle op de manier waarop documenten worden verkregen en ingezet, is er meer garantie dat de documenten ook daadwerkelijk bruikbaar zijn in de procedure en erkend worden door de IND. Want is dit niet het geval, dan kan het inbrengen ervan schadelijk zijn bij het tweede gehoor met de IND. Een vluchteling komt dan te boek te staan als ongeloofwaardig – en hij staat op al op achterstand omdat zijn aanvraag eerder is afgewezen.

In samenwerking met advocatenmakelaar TrustLaw en advocatenkantoor Latham & Watkins zijn in de landen Oeganda, Sierra Leone en Ethiopië netwerken opgebouwd en handleidingen opgesteld voor het verkrijgen van documenten in deze jurisdicties. Lokale adviseurs hebben de handleidingen gecontroleerd en aangevuld vanuit plaatselijke ervaring. Deze hand-

leidingen functioneren hierdoor als kwaliteitswaarborg van toekomstige zoekacties, verificatie van verkregen documenten in procedures, en ze dragen tevens bij aan continuïteit. Deze eerste drie handleidingen staan nu online. Ze verschijnen in het Engels, via TrustLaw, en zijn dus wereldwijd bruikbaar voor advocaten, cliënten, veldwerkers en hulpverleners. Volgend jaar is dat het geval voor Irak, Afghanistan en de Palestijnse Gebieden. Inmiddels zijn er ook contacten gelegd in India, Burkina Faso en Ghana, waar zoekacties zijn verricht.

Expertisecentrum

Het ASKV heeft in de afgelopen jaren specifieke expertise opgedaan op terreinen als psychiatrische problematiek, trauma(behandeling), documentatie, activering, toekomstoriëntatie, basisrechten (ook voor LHBTIQ's) et cetera. Verdiepingsavonden en publieksbijeenkomsten rond deze thema's worden goed bezocht en gewaardeerd. Medewerkers van het ASKV krijgen met grote regelmaat verzoeken om informatie, kennis, voorbeelden en feedback op velerlei gebied. Vanuit de stad, het land en internationaal. Ze geven lezingen, presentaties en workshops. De cursus Basisrechten wordt regelmatig gegeven. Er komen ook vragen over onder meer activering, toekomstoriëntatie, het vergaren van documenten uit landen van herkomst, juridische zaken en culturele gevoeligheden binnen medische problematiek. Het ASKV wordt gezien als een organisatie met veelzijdige kennis en ervaring, die tegelijk klein genoeg is om toegankelijk te blijven. Het delen van kennis is niet alleen belangrijk voor het veld (van collega-instellingen in het land, tot ambtenaren op het ministerie of medewerkers van de DT&V), maar ook de cliënten zelf zijn ermee geholpen als ze op basis van betere informatie begeleid worden.

Verspreiding van kennis aan en over ongedocumenteerden is uiteraard goed, evenals de bekendheid van het ASKV, en in lijn met de ambitie om meer maatschappelijk draagvlak te creëren (niet alleen onder professionals, ook onder scholieren,

studenten en een breder publiek), maar het legt ook flink beslag op de capaciteit van de hulpverleners. Er gaan dus stemmen op om binnen het ASKV een helpdesk te vormen, zoals de juridische helpdesk van Vluchtelingenwerk, maar dan specifiek gericht op de juridische en maatschappelijke situatie van ongedocumenteerden. Dit zou bemenst kunnen worden door onze reguliere medewerkers, in extra uren naast hun dagelijks werk. Met onafhankelijke financiering, deels door het tegen betaling aanbieden van bepaalde diensten en presentaties, kan deze helpdesk een structureel karakter krijgen en ook blijven doorwerken als het ASKV de samenwerking met het overheidssysteem moet verbreken en kiest voor plan B.

Zichtbaarheid, campagnes, beleidsbeïnvloeding

Er is een breed gedeelde behoefte, binnen het team maar ook onder de partners, dat het ASKV meer ruimte en inzet beschikbaar stelt voor campagnes, lobby, beleidsbeïnvloeding, draagvlak en zichtbaarheid. Ooit, zoals rond de campagne voor het generaal pardon in 2006 / 2007, hoorde publieke actie tot het wezen van het ASKV. De afgelopen jaren hebben we er vooral aan gewerkt, met succes, om een erkende gesprekspartner te worden voor verwante organisaties, beleidsbepalers en financiers. Nu is het tijd ook weer zichtbaar te worden op straat, in de media, in het land, in Den Haag. Juist om het realiseren van onze doelstellingen te bereiken. Dit vraagt om aanscherping van onze focus, maar ook om uitbreiding van uren en team. Zodat het ASKV kan meedoen in het losmaken van betrokkenheid van burgers bij principiële kwesties als basisrechten, recht op onderwijs en (vrijwilligers)werk voor ongedocumenteerden. In het verenigen van mensen die niet zeggen: grenzen dicht. In het bieden van een platform voor die stemmen, om de strijd te laten zien van de mensen die we steunen, om zichtbaar te maken dat het draagvlak voor een menswaardig bestaan van (ongedocumenteerde) vluchtelingen in heel Nederland nog altijd sterk is. En om daarmee ook invloed te hebben op beleidskeuzes van de lokale, landelijke en Europese overheid.

Lokaal

In dit Amsterdam, de verblijfplaats van zoveel ongedocumenteerden waar, als gezegd, nu een 'knetterlinks' college aan het roer is, wil het ASKV meewerken aan het verspreiden van kennis over de basisrechten en een positief beeld van de Amsterdammers zonder papieren. Dat beeld werd in de publieke opinie, maar ook bij beleidsbepalers de afgelopen jaren vaak gerelateerd aan We Are Here, de groep door de stad zwervende ongedocumenteerden die het tot dan toe vaak onzichtbare bestaan van de papierlozen moedig aan het licht brachten. Het ASKV kent veel leden van deze groep. Een fors aantal van hen heeft intussen alsnog een verblijfsvergunning gekregen. Een aantal anderen zal zich naar verwachting melden bij de nieuwe 24-uurs opvang. Het ASKV kan het beeld van de Amsterdammers zonder papieren verrijken door de positieve resultaten te laten zien: mensen die met succes de eerdere afwijzing door de IND aanvechten, mensen die aan zelfvertrouwen en weerbaarheid winnen door de cursussen van het PAO te volgen, mensen die wanneer ze eenmaal de juridische strijd hebben gewonnen blijken volwaardige Amsterdammers te zijn, die de stad en de taal goed hebben leren kennen.

Het ASKV wil deze verhalen etaleren door een actieve bijdrage te leveren aan bijvoorbeeld (buurt)evenementen, georganiseerd door stagiaires en cliënten; door de kosten voor materiaal en cursusdeelname te laten steunen via de nieuwe PAO-webshop; door af te spreken met festivalorganisaties dat zij ongedocumenteerde vrijwilligers in hun team opnemen; door raadsleden en bestuurders voor te stellen aan de mensen die het verdienen dat er voor hen zorg en ruimte is in deze stad.

Landelijk

Het is soms lastig voor organisaties die ongedocumenteerden steunen om de publiciteit op te zoeken. De kans op publieke en politieke weerstand neemt tenslotte toe. Het ASKV wil, samen met verwante organisaties, dat beeld kantelen en het voortouw nemen in landelijke acties en campagnes die juist de noodzaak, kracht en resultaten van dit werk op een positieve manier zichtbaar maken bij het grote publiek. Een voorbeeld is de Nacht van de Vervanging, als prominente Nederlanders

ongedocumenteerden een nacht in huis nemen, gekoppeld aan een actuele politieke discussie, die al jaren veel aandacht krijgt in de landelijke media.

De afgelopen jaren is het ASKV er goed in geslaagd, samen met collega-organisaties, om de noodzaak van een andere, menswaardige vorm van opvang en begeleiding over te brengen in onze stad: het nieuwe gemeentebestuur heeft zich daardoor aantoonbaar laten beïnvloeden. Het risico van de nieuwe situatie, waarin het ASKV deel gaat uitmaken van het Amsterdamse 24-uurs model, is nu dat de lobby naar parlement en regering alleen nog via ambtelijke lijnen verloopt. De eigen stem, die soms deskundiger is en vaak radicaler, wordt daardoor in Den Haag misschien niet genoeg gehoord. Zeker voor de nieuwe projecten van het ASKV – rond staatloosheid, documentatie en monitoring – geldt dat ze aan kracht en effect kunnen winnen als wij en onze landelijke partners gehoord worden in de Tweede Kamer. Dit kan zowel met publieksacties, als via korte lijnen naar parlementariërs die in hun eigen redeneertrant worden aangesproken.

Een breder draagvlak bij publiek en politici kan ook helpen voorkomen dat de regering op termijn hard terugslaat in de vormgeving van de LVV's en daarmee alle progressie die nu in diverse gemeentes is geboekt zal wegvagen.

Europees

Op dit moment worden binnen de EU stelselmatig de buitengrenzen versterkt. Straks kunnen vluchtelingen misschien alleen nog via processing centres hun kans wagen. Bij en rondom het ASKV leeft het besef dat zulk beleid niet alleen inhumaan is, maar ook gaat zorgen voor een nog wanhopiger situatie voor de mensen die zonder de juiste papieren Europa, en Nederland, bereiken. Het ASKV heeft een sterke traditie opgebouwd met niet alleen de steun aan ongedocumenteerden, maar ook met het zoeken van oplossingen bij de bron van het probleem. Daarom sluit het ASKV zich aan bij de discussie om arbeidsmigratie naar de EU toe te staan: het recht om voor werk in en uit te reizen zou een realistisch alternatief betekenen voor mensen die nu zijn aangewezen op de asielroute. En wij zullen

er ook bij de gemeente Amsterdam op aandringen zich, vanuit het nieuwe Amsterdamse model, net als Utrecht aan te sluiten bij het netwerk van Europese steden die zich profileren als sanctuary cities, die onderling ongedocumenteerden kunnen uitwisselen en opvangen, in het kader van *burden sharing*.

Inrichting van de Interne Organisatie

De kwaliteit van het werk van het ASKV wordt in het veld breed gewaardeerd, door cliënten, gemeente, partners en financiers. Ook intern is er veel vertrouwen onderling, maar tegelijk het besef dat het tijd is voor verdere professionalisering – zeker als door het ASKV belangrijke taken worden opgepakt binnen het nieuwe Amsterdamse model – en dus uitbreiding van de betreffende afdelingen, de kennisdeling, de ondersteunende afdeling, de intervisie, de honorering, het aantrekken van nieuwe krachten en de campagnevoering.

Er is behoefte aan meer en langduriger actieve stagiair(e)s en vrijwilligers, die waar nodig nog meer kennis kunnen ontwikkelen – en die ook, samen met cliënten, meer publieksacties kunnen organiseren. Het aantal betaalde krachten op administratie, ICT, campagnes, beleidsbeïnvloeding, fondsenwerving, juridische en maatschappelijke hulpverlening dient te worden uitgebreid.

De focus ligt op het werk van vandaag en morgen, daar gaan alle tijd en aandacht naartoe. Meer interne uitwisseling en kennisdeling zouden het werk ten goede komen, ook bij het doorgeven van kennis aan nieuwe betaalde medewerkers, stagiair(e)s en vrijwilligers.

Er is een breed gedeelde behoefte aan meer ruimte en inzet voor campagnes, lobby, beleidsbeïnvloeding, draagvlak en zichtbaarheid. Het is, als ook hiervoor al aangegeven, nu tijd om zichtbaarder te worden op straat, in de media, in het land, in Den Haag. Dit vraagt om uitbreiding van uren en team. Zodat het ASKV kan meedoen in het losmaken van burgerverontwaardiging over betrokkenheid bij principiële kwesties als basisrechten, recht op onderwijs en (vrijwilligers)werk voor ongedocumenteerden.

Met een toename van zichtbare acties en campagnes, zo-

wel lokaal als landelijk, kan ook weer ingezet worden op een groter aantal incidentele of vaste donateurs. In dit Amsterdam moet dat potentieel beter benut kunnen worden. Dat vereist een uitgebreidere aanpak van donateurswerving, monitoring van de acties (wie worden ermee bereikt, wat vinden ze ervan, wie ontbreken er nog?) en een goed werkende donateursadministratie achter de schermen.

Parallel aan de publiekscampagnes hoort de politieke lobby te worden geïntensiveerd, zowel in Amsterdam als in Den Haag. Het ASKV moet, net als de verwante organisaties in het land waar het mee optrekt, iets van de soms te gereserveerde houding ten opzichte van de landelijke politiek transformeren tot een benadering van volksvertegenwoordigers met argumenten die hen ondersteunen bij het openbreken van stagnerend beleid. De kwestie van de ongedocumenteerden is de afgelopen jaren uitgegroeid tot een explosief, sterk gepolariseerd politiek mijnenveld. Het inbrengen van feiten, data en monitoringsresultaten moet meewerken om de zaak weer redelijk bespreekbaar te maken bij een breder spectrum van politieke partijen. De gezamenlijke lobby met burgerrechtenbeweging Kompas op het project Staatloosheid kan een start zijn in het ontwikkelen van verdere lobbyvaardigheid, inclusief een breder netwerk van aanspreekbare volksvertegenwoordigers.

Verhuizing woning ASKV

De toekomst van de interne organisatie

Wil het ASKV alle ambities waarmaken, dan zal de organisatie de komende jaren stapsgewijs moeten groeien en werken aan de interne communicatiestructuur. Deze stappen kunnen gezet worden als de financiering gelijke tred houdt.

In 2018 vinden de onderhandelingen plaats met de gemeente Amsterdam over de plaats van het ASKV binnen het nieuwe model voor 24-uurs opvang en begeleiding van ongedocumenteerden. Het landelijke Monitoringproject wordt, in samenwerking met LOS, in gang gezet. Het bestuur wordt versterkt en de financieringsstrategie ontwikkeld.

In 2019 worden de juridische en maatschappelijke hulp-

verlening en de activering (PAO) versterkt. De projecten Staatloosheid en Documentatie worden uitgebreid. Met landelijke partnerorganisaties oefent het ASKV invloed uit op de ontwikkeling van de LVV's. Intern worden de administratie, de ICT, de (digitale) kennisdeling en de intervisie versterkt.

In 2020 start het ASKV een landelijk Expertisecentrum. De resultaten van Monitoring worden omgezet in een landelijke campagne. Zo nodig wordt de huidige locatie uitgebreid met een nieuwe vestiging.

In 2021 neemt het ASKV mogelijk taken op zich binnen de Amsterdamse LVV. Het ASKV mobiliseert mede campagnes op weg naar de landelijke verkiezingen.

Bijlage 1:

Voor het opstellen van dit meerjarenplan is gesproken met:
Gesprekken 18 juni – 28 augustus 2018

Yasser Abousamra	M00 beheerder	Marieke van Doorninck	Gemeente Amsterdam, wethouder Ruimtelijke Ordening en Duurzaamheid,
Alice Beldman	M00 coördinator		tot 1 juli algemeen coördinator ASKV
Sofie Degenaar	M00 juridisch casemanager	Keturah	voormalig cliënt ASKV, nu statushouder
Lieke Prins	M00 trajectbegeleider	Peter de Koster	Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V)
Hannah de Hoogh	M00 HBO verpleegkundige	Lenie Scholten	Vluchtelingen in de knel, Eindhoven, coördinator
Johanna Gebrekidan	M00 trajectbegeleider terugkeer	Rian Ederveen	Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt (LOS)
Petra Schultz	ASKV coördinator hulpverlening	Geeske Hovingh	Wereldhuis, coördinator
Bas Baltus	ASKV beheer en ICT	Renate Bos	Wereldhuis, buddycoördinator
Francien de Lange	ASKV juridische hulpverlening	Job Rijnveld	Adessium, programmamanager
Anne van Schaik	ASKV algemeen coördinator (per 1 september)	Adwin van Dijke	Vreemdelingenloket, manager
Arja Oomkens	ASKV Project Activering Ongedocumenteerden (PAO)	Anne Klerks	Gemeente Amsterdam, manager Programma Vreemdelingen
Monique van der Heiden	ASKV maatschappelijke en juridische hulpverlening	Thomas Venema	ministerie van Justitie en Veiligheid, programmamanager DG Migratie
Moumouni Konaté	ASKV juridische hulpverlening		ontwikkeling landelijke vreemdelingenvoorzieningen
Roya Naser, Mouska Safi,	ASKV team juridische hulpverlening	Bibi van Alphen, Sabine Koppes, Hans van Stee	Vluchtelingenwerk Amsterdam
Nikiforos Giannopoulos, Vincent van Offeren		Jan Braat, Niene Oepkes	Gemeente Utrecht, senior beleidsadviseurs migratie en integratie
Marlotte van Dael	ASKV projecten Staatloosheid en Documentatie	Jelle Klaas	Public Interest Litigation Project (PILP), coördinator
Dymfke van Lanen	ASKV financiën	Arman Hama	PILP, projectassistent
Koen Reijnen	ASKV maatschappelijke hulpverlening	Pim Fischer	Fischer Groep Advocaten
Sterre Berkelmans	ASKV stagiaire	Ynse de Vries	Leger des Heils, clustermanager
Willemein van Leeuwen	ASKV administratie en ondersteuning	Suzanne Mateboer	Leger des Heils, Daalwijk teamleider
Sabina Gazić, Esther de Haan,	ASKV bestuur	René Rouwette	Kompass
Frank van Haren, Katrien de Klein		Chris Nash	European Network on Statelessness

Bijlage 2:

Vragenlijst verstuurd aan alle medewerkers van het ASKV

De antwoorden zijn gebruikt bij het opstellen van het meerjarenplan.

Vragen voor strategisch meerjarenplan ASKV

1. Kerntaak ASKV

- Wat is de kerntaak van het ASKV, en waarmee valt die eventueel uit te breiden?
(meerdere opties mogelijk):

- opvang, juridische, medische en maatschappelijke begeleiding van mensen die buiten het systeem vallen
- beleidsbeïnvloeding (politieke lobby, zowel lokaal als landelijk) voor betere opvang van ongedocumenteerden
- publiekscampagne voor vergroting van het draagvlak voor de opvang van vluchtelingen/ongedocumenteerden
- aansluiting bij activisten zoals Seawatch, die actie voeren voor de veilige overtocht van vluchtelingen vanuit Afrika
- anders, nl....

2. Amsterdamse / landelijke focus

Het ASKV vindt zijn grondslag in Amsterdam. Maar zowel het MOO als ook de (juridische) hulpverlening en verschillende projecten werken veel samen met organisaties uit andere steden en / of met het LOS. Gezien de beperkte middelen die het ASKV tot zijn beschikking heeft, wat zijn dan de beste keuzes?

Het ASKV moet:

- a. zich concentreren op de verbetering van opvang van ongedocumenteerden in Amsterdam
- b. meer inzetten op landelijk samenwerken met LOS /

soortgelijke organisaties uit andere steden om zo duidelijker te maken aan de landelijke politiek/publieke opinie hoe groot de verschillen zijn tussen gemeenten en wat de gevolgen daarvan zijn

- c. anders, nl.:

3. Interne organisatie ASKV

Er is een discussie op gang gekomen over de salariëring binnen het ASKV en / of hoeveel uren mensen tot hun beschikking hebben.

Moet het ASKV:

- a. zich richten op verhoging van het salaris van medewerkers van het ASKV, om zo ervoor te zorgen dat we nog meer mensen met kwaliteit kunnen aantrekken en behouden?
- b. zich erop richten om mensen die dat willen waar mogelijk meer uren aan te bieden?
- c. vasthouden aan het model dat er weinig verschil zit in de salarissen tussen medewerkers, en moet daarbij een onderscheid worden gemaakt in functies? Zou daarbij dan ook gekeken moeten worden naar het feit dat mensen in vergelijkbare functies elders meer verdienen waardoor het lastig wordt goede krachten aan te trekken?
- d. zich richten op verbetering van de secundaire arbeidsomstandigheden, bijvoorbeeld in de vorm van reiskostenvergoeding?
- e. anders, nl.:

4. Vrijwilligers

ASKV heeft een aantal vrijwilligers met wie we uiteraard erg blij zijn. Wij zouden hier graag de volgende vraag over willen stellen, en net als bij de eerste drie vragen kunnen zowel medewerkers als vrijwilligers dit invullen:

- Zien jullie mogelijkheden om de positie van vrijwilligers te verbeteren en zo ja welke?

Vluchtelingen

Colofon

Het ASKV biedt al 30 jaar zowel juridische als maatschappelijke hulpverlening aan ongedocumenteerden. Het juridisch team staat afgewezen asielzoekers bij die nog mogelijkheden hebben voor legaal verblijf in Nederland. Terwijl een oplossing wordt gezocht, ondersteunt het maatschappelijk team hen bij het opbouwen van een menswaardig bestaan via leefgeld, huisvesting, dagbesteding, of (doorverwijzing naar) medische zorg. Naast hulpverlening en huisvesting werkt het ASKV aan een structurele verbetering van hun positie door campagnes, onderzoek en lobby. Ook signaleert het ASKV landelijke trends en problemen, en brengt deze onder de aandacht waar nodig.

Donaties kunt u overmaken naar
TRIADOS Bank
NL75 TRIO 03911 439 13
t.n.v. Stichting ASKV te Amsterdam

Het ASKV is bereikbaar maandag tot en met donderdag
tussen 10.00 tot 17.00 uur.

ASKV / Steunpunt Vluchtelingen
Frederik Hendrikstraat 111-C
1052 HN Amsterdam
tel: 020 627 2408
fax: 020 420 3208

info@askv.nl
www.askv.nl
www.facebook.com/ASKV.Steunpunt.Vluchtelingen
@askv_tweet

Fotografie: Bas Baltus
Tekst: Chris Keulemans
Redactie: Anne van Schaik
Eindredactie: Katrien de Klein
Vormgeving: Annette Kouwenhoven
Druk: Flyeralarm

November 2018